

До спеціалізованої вченої ради К 20.051.14
у Навчально-науковому юридичному інституті
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 44 А,

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата юридичних наук, асистента кафедри цивільного права № 2

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Рубан Олени Олександрівни

на дисертацію Горблянського Володимира Ярославовича

**«Захист прав споживачів за договором про надання послуг», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю
12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне
приватне право»**

Вивчення поданої до захисту дисертації дає підстави стверджувати, що автором проведено ґрунтовне наукове опрацювання теми дослідження, актуальної в теоретичному і практично-прикладному аспектах, а сформульовані рекомендації, пропозиції та висновки становлять наукову новизну і можуть бути предметом обговорення.

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Відповідно до ст. 14 Конституції України, держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів.

Характерною ознакою правовідносин за участю споживачів є нерівне становище суб'єктів, наявність «слабкої» сторони: з одного боку виступають підприємці, що володіють не лише капіталом, а й певним обсягом необхідних фахових знань про свій товар, роботу чи послугу, а з іншого – споживач (фізична особа), який змушений довіряти продавцю, виконавцю робіт чи послуг. Не є винятком правовідносини із надання послуг, в яких споживачами виступають фізичні особи, які замовляють відповідні послуги

для задоволення особистих потреб, що не пов'язані із здійсненням ними підприємницької діяльності.

В той же час, хоча надання послуг є дуже поширеним, належна увага до їх правового регулювання, забезпечення відповідних механізмів реалізації не завжди достатньою мірою висвітлюються у науковій літературі. Саме тому правове забезпечення діяльності у сфері надання послуг потребує доктринального аналізу з позиції цивілістичної науки.

Також слід відзначити, що проблематика захисту прав споживачів була предметом дослідження в низці кандидатських дисертацій, більшість із яких присвячені загальним положенням здійснення захисту прав споживачів, захисту прав споживачів товарів або окремого виду послуг.

Відаючи належне науковим напрацюванням учених з означеної проблематики, слід зауважити, що існує потреба у подальшому її дослідженні. У цьому сенсі комплексне дисертаційне дослідження Горблянського В.Я., присвячене захисту прав споживачів за договором про надання послуг, є актуальним та своєчасним, і має як теоретичне, так і практичне значення.

Достовірність отриманих автором наукових результатів підтверджується, зокрема, тим, що автором здійснено дослідження значної кількості літературних джерел, що налічує 232 найменування. Слід відзначити проведений у роботі достатньо ґрунтовний аналіз судової практики, що дозволяє зробити висновок про обґрунтованість пропозицій дисертанта щодо покращення практики правореалізації та правозастосування у досліджуваній сфері.

Таким чином, наукові результати здійсненої дисертантом розробки теоретичних та практичних засад захисту прав споживачів за договором про надання послуг є достовірними, виваженими та обґрунтованими.

Проведений аналіз роботи свідчить про те, що дисертанту вдалося досягти поставленої мети та належним чином вирішити окреслені завдання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Є усі підстави стверджувати, що сформульовані у дисертації наукові положення, висновки і рекомендації мають належну міру достовірності та обґрунтованості. У роботі комплексно опрацьовано широкий спектр проблем, пов'язаних із цивільно-правовим регулюванням питань захисту прав споживачів за договором про надання послуг.

Структурна побудова дисертації узгоджується зі сформульованими метою і завданнями, об'єктом і предметом дослідження, які, у свою чергу, відповідають суті досліджуваної проблематики.

Зміст рецензованої праці засвідчує загалом успішне виконання дисертантом поставлених завдань і досягнення вагомих наукових результатів. Це стало можливим завдяки:

- 1) вдалому використанню комплексу методів наукового пізнання, що свідчить про авторський підхід у вирішенні конкретно-правових проблем, поставлених у розділах дисертації, а також про досконалість знання теми;
- 2) використанню достатньої джерельної бази та судової практики;
- 3) системному узагальненню основних ключових підходів до вирішення основної наукової проблематики дослідження.

Слід зазначити, що правильний, логічний порядок подачі матеріалу, дозволив побудувати переконливу систему аргументації, що відображає як предмет дослідження, так і власну авторську позицію. Ознайомлення з роботою дає підстави стверджувати, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатньо високим, пропозиції зроблені на належному науковому рівні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження Горблянського В.Я. містить наукові положення, які мають науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. Наукова

новизна одержаних результатів конкретизується в основних положеннях, що виносяться на захист.

Стосовно ключових проблем досліджуваної теми автор висловлює свою позицію, наводить додаткові аргументи на користь вже висловлених в юридичній літературі поглядів учених та практиків, до позицій яких він схиляється, а також вдається до обґрунтованої критики тих точок зору дослідників, які, на його думку, є спірними.

Автором вперше аргументовано, що спеціальними способами захисту прав споживачів за договором про надання послуг, встановленими Законом України «Про захист прав споживачів», є: а) відмова від договору (розірвання договору шляхом односторонньої відмови від договору); б) призначення виконавцю строку для усунення недоліків; в) зменшення ціни наданої послуги; г) безоплатне повторне надання послуги; д) сплата пені в розмірі трьох відсотків від вартості послуги, якщо інше не передбачено законодавством

Обґрунтовано доцільність доповнити законодавчо визначений перелік прав споживачів правом на справедливі умови споживчого договору. Така необхідність пояснюється тим, що одним з основних порушень договору про надання послуг за участю споживача є включення у відповідний договір несправедливих умов.

Також позитивним у роботі є спроба охопити якомога ширший спектр можливих правовідносин із надання послуг і проаналізувати їх, надати загальне бачення наявних проблем та шляхів їх вирішення.

У дисертації наводяться аргументи і на користь удосконалення певних наукових суджень, теорій, положень. Автором удосконалено *обґрунтування* необхідності доповнення юрисдикційної форми захисту прав споживачів інститутом омбудсмена захисту прав споживачів.

Водночас у роботі дістало подальшого розвитку положення про те, що нотаріус може захистити права споживача виключно банківських послуг у сфері кредитування, шляхом відмови кредитору у видачі виконавчого

напису, який у договірних правовідносинах зі споживачем виступає надавачем послуги.

Заслугує уваги позиція автора, що споживач, у разі порушення його права має можливість звернутися до відповідного територіального органу з метою здійснення відповідної перевірки недобросовісного надавача послуги та притягнення його до відповідальності, що, в свою чергу, дисциплінує самих надавачів послуг та дозволяє захистити своє право без необхідності звернення до суду.

Заслугують на підтримку і більшість інших запропонованих та викладених у дисертації положень та висновків.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що низка пропозицій, зроблених автором можуть бути використані для удосконалення чинного законодавства України.

Крім того результати наукового пошуку можуть бути використані для подальших досліджень питань, що стосуються захисту прав споживачів, зокрема у договірних відносинах. Крім того, висновки дисертаційного дослідження вдосконалюють теорію цивільного права, і є підґрунтям для подальшого формування та вдосконалення вітчизняної теорії зобов'язального права. Основні положення роботи можуть бути корисними при підготовці підручників і навчальних посібників з дисциплін «Цивільне право», «Відповідальність у цивільно-правових зобов'язаннях», «Захист цивільних прав та інтересів», «Споживче право».

Основні положення та зміст наукового дослідження

У межах даного дисертаційного дослідження розглянуто питання особливостей правового регулювання захисту прав споживачів за договором про надання послуг в країнах ЄС та на окремих історичних етапах розвитку української держави, з'ясовано підстави, форми та способи захисту прав споживачів за договором про надання послуг.

Так, перший розділ дисертації складається з трьох підрозділів у яких розглянуто історичні особливості становлення та розвитку національного й

іноземного правового регулювання захисту прав споживачів за договором про надання послуг, висвітлено легальні та доктринальні підходи щодо визначення поняття та ознак договору про надання послуг за участю споживача й прав споживача за договором про надання послуг.

Другий розділ також складається з трьох підрозділів, у яких проаналізовано поняття, механізм, підстави, форми, способи та засоби захисту прав споживачів за договором про надання послуг.

У процесі викладення матеріалу дисертантом досліджено велику кількість наукової літератури з теми, що досліджувалася, проаналізовано нормативну базу у сфері захисту прав споживачів та надання послуг. Приділено належну увагу як науково-теоретичним дослідженням, так і чинному законодавству та практиці його застосування, у тому числі судовій практиці.

Важливе значення має дослідження історії формування законодавчого регулювання захисту прав споживачів за договором про надання послуг, зокрема, і у країнах ЄС. Автор дуже ретельно підійшов до цього питання.

Серед позитивних досягнень дисертанта можна відзначити достатньо детальне визначення особливостей договору про надання послуг за участю споживача, визначення предмета дослідженого договору, здійснення розмежування понять «послуга» та «робота», «захист прав споживача» та «право на захист», виокремлення ознак послуги.

Також заслуговує на увагу виділення прав споживача за договором про надання послуг та пропозиція дисертанта включити до зазначених прав право на справедливі умови договору.

Дисертантом здійснено детальний аналіз порушень прав споживача за договором про надання послуг. Не менш важливе значення мають дослідження дисертанта щодо вдосконалення понятійного апарату та пропозиції щодо уточнення окремих визначень, зокрема щодо використання понять «послуга», «якість послуги», «недолік послуги», «істотний недолік послуги» та ін.

Слушним є також висновок дисертанта щодо законодавчого закріплення звільнення споживача від сплати судового збору.

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях.

Результати дослідження пройшли належну апробацію, оскільки її основні теоретичні положення та висновки викладено у шести статтях, з яких п'ять статей опубліковані у вітчизняних фахових виданнях, одна стаття опублікована у науковому виданні іншої держави, а також у чотирьох тезах на науково-практичних конференціях.

Ознайомившись зі змістом автореферату дисертації, можна зробити висновок про те, що автореферат в цілому відображає основні положення дисертаційного дослідження. За своїм змістом висновки і рекомендації, викладені в авторефераті, є ідентичними основним положенням, які висловлені в дисертації. Автореферат і дисертація оформлені відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та положення, що вимагають уточнення.

Позитивно оцінюючи проведену наукову роботу, необхідно зазначити, що дисертаційне дослідження містить низку положень, висновків, пропозицій і рекомендацій, які відображають спірні теоретичні позиції або суб'єктивне сприйняття їх автором, що спонукає до дискусії з їх приводу, а саме:

1. Не усі дослідницькі завдання, які дисертант окреслив для досягнення поставленої мети, знайшли відображення у висновках. Так, зокрема, дисертантом поставлене завдання визначити систему нормативно-правових актів, які регулюють захист прав споживачів за договором про надання послуг в Україні. У висновках же автор обмежився лише простим перерахуванням нормативно-правових актів, які стосуються захисту прав споживачів за договором про надання послуг і які регулюють надання окремого виду послуг. У зв'язку з цим, виявляється незрозумілим у чому суть «системи нормативно-правових актів» (стор. 18).

2. Дисертант при формулюванні пунктів новизни дещо захоплюється зазначенням загальновідомих положень правознавства. Так, зокрема, це стосується першого пункту новизни: «вперше доведено, що підставою захисту прав споживачів за договором про надання послуг є порушення їх прав, встановлених законом чи визначених договором» (с. 19).

Крім того на сторінці 112 зазначається, що підставою захисту прав споживачів за договором про надання послуг є порушення права, а далі на сторінці 113 те, що підставою захисту прав споживачів за договором про надання послуг є юридичний факт, що виявляється в діях чи бездіяльності, у результаті яких порушується право споживача, встановлене законом та/або договором. Тому вбачається, що на захисті дисертант має обґрунтувати свою позицію і довести доцільність цього пункту новизни.

3. На сторінці 88 дисертації, зазначається, що доцільним видається застосування до послуги презумпції якості, яка полягає у визнанні того, що надана послуга вважається якісною, ще до фактичного її надання. І також надається визначення категорії «якість послуги» (стор. 87). І далі наводиться приклад, що підтвердженням надання якісної юридичної послуги слугує свідоцтво про зайняття адвокатською діяльністю та сертифікати з підвищення кваліфікації адвоката у відповідних сферах права (стор. 88). Необхідне обґрунтування цієї тези. Адже уявляється, що саме отримання належної, повної, необхідної, достовірної і своєчасної інформації, відповіді на питання, що у сукупності дозволить вирішити певну проблему, і буде підтвердженням надання якісної юридичної послуги.

4. Потребує уточнення пропозиція дисертанта, щодо відмови від інституту публічного договору, який закріплений у ст. 633 ЦК України, на користь законодавчого закріплення у ЦК України, поняття споживчого договору (стор. 100).

Втім, висловлені зауваження переважно носять дискусійний характер або ж стосуються тих питань, які були не в повній мірі обґрунтованими чи аргументованими. І хоча вони слугують приводом для дискусії в ході

публічного захисту дисертаційного дослідження, проте не впливають на раніше висловлену загальну позитивну оцінку роботи.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. Таким чином, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів, а також за змістом, кількістю, обсягом публікацій і повнотою опублікованих матеріалів дисертаційна робота Горблянського Володимира Ярославовича «Захист прав споживачів за договором про надання послуг» відповідає вимогам п. 9, 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор Горблянський Володимир Ярославович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право».

Офіційний опонент:
асистент кафедри цивільного права № 2
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
кандидат юридичних наук

О. О. Рубан

Підпис	<i>Рубан О.О.</i>
Засвідчую	<i>О.О.</i>
Нач. ВК	<i>О.О.</i>
• 19 •	7 026.2019 р.

